

Nr. Fractie		Inbreng van de fractie (of samenvatting van de inbreng)	Advies overgenomen?	Toelichting
Impactanalyse				
1.	VVD	Impactanalyse (grond)gebruikersfuncties per deelgebied, ten behoeve van doelmatigheid, doeltreffendheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid. De impact die we nastreven is verwoord in de doelstellingen: Duurzame instandhouding en waar nodig vergroting van de kwantitatieve toestand van grondwater, duurzame instandhouding en waar nodig verbetering van de kwalitatieve toestand van grondwater en grondgebruiksfuncties optimaal bedienen in de grondwaterbehoefte. Een (inhoudelijke) impactanalyse is in dit stadium (visievorming) niet doelmatig, aangezien deze visie nog geen specifieke (beleids)maatregelen bevat om te analyseren. De impactanalyse volgt in de uitwerking van de verschillende beleidsonderdelen/-thema's, dit verhoogt de relevantie en nauwkeurigheid van de analyse. Een aankondigende zin is opgenomen in het IBG, paragraaf 6.5.
2.	Ongebouwd	Ongebouwd vindt het een lastig dossier en vraagt om een impactanalyse.		Zie beantwoording nr. 1.
Proces IBG/voorstellen voor samenwerking bij uitvoering IBG				
3.	VVD	Nauw betrekken van stakeholders door maatregelen stap-voor-stap te implementeren, met voldoende flexibiliteit die de stakeholders de vrijheid biedt in de wijze waarop de doelen per deelgebied moeten worden behaald en eventuele compensatie voor stakeholders bij pijnlijke keuzes en hiervoor (eventueel) een vast bedrag reserveren in de programmabegroting.	Nadere uitwerking/nee.	Wij nemen de suggestie met betrekking tot voldoende flexibiliteit voor de stakeholders mee in de nadere uitwerking van het beleid. Een aankondigende zin is opgenomen in het IBG, paragraaf 6.5. Aangezien de exacte impact (op basis van deze visie) volgt op basis van de nadere beleidsuitwerking, nemen wij op voorhand nog geen vast bedrag op in de programmabegroting om onnodige lasten te vermijden.
4.	Water Natuurlijk	WN wil graag een rondetafelgesprek/-conferentie over prioritaire zaken rondom grondwater (ten behoeve van steun en betrokkenheid voor de uitvoering).	Nee.	Het advies is niet overgenomen. We onderhouden voortdurende gesprekken met onze partners over de inhoudelijke (grondwater)dossiers, en bij de totstandkoming van het IBG zijn alle directe partners nauw betrokken geweest. De prioritaire kwesties en thema's die in het IBG zijn opgenomen, zijn het resultaat van constructieve (werk)sessies die we met onze partners hebben gehad.
5.	Water Natuurlijk	Gaan we het IBG tussen 7 februari en 10 april toesturen aan de stakeholders, en kunnen ze hier op reageren? Voor WN is het tussenliggende proces onduidelijkheid.	Informerende vraag.	Het juridische kader is de Inspraak- en participatieverordening van waterschap Vechtstromen, waarin de besluiten zijn aangewezen waarop formele inspraak wordt verleend volgens de procedure uit de Algemene wet Bestuursrecht (AwB). Dit zijn de besluiten van algemene strekking, tenzij naar het oordeel van het dagelijks bestuur deze naar hun aard of naar hun belang daarvoor niet in aanmerking komen, en meer in het bijzonder 1) verordeningen, met uitzondering van belastingverordeningen, 2) de legger en 3) beleidsregels. Het IBG is een zelfbindend beleidsdocument. Wij hebben ervoor gekozen om bij de totstandkoming van het IBG een interactief participatieproces te organiseren met interviews en verschillende werksessies. Ook zijn partners in de gelegenheid gesteld om schriftelijk te reageren op het concept beleidskader tussen 10 en 28 november 2023. Daarmee is de inbreng van partners in het IBG geborgd.
6.	AWP	AWP ziet onvoldoende hoe Vechtstromen zorgt dat de mensen in bodemdalingsgevoelig gebied (Nieuw Amsterdam) mee kunnen praten over grondwater. Er is geen manier om de woorden van deze bewoners om te zetten in rechtmatige daden.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Het IBG zet de piketpalen (schetst de richtlijnen) voor hoe Vechtstromen zijn rol als regionale grondwaterbeheerder ziet. De manier waarop inwoners (en ondernemers) in bodemdalingsgevoelige gebieden kunnen deelnemen aan gesprekken over grondwater, valt niet binnen de scope van het IBG, maar maakt deel uit van het gebiedsproces Nieuw-Amsterdam. Daarover kan opgemerkt worden dat bij de gemeente Emmen een servicepunt is ingericht. Gemeente, provincie en waterschap trekken gezamenlijk op in het beantwoorden van vragen en de financiering van dit servicepunt. Wanneer daarvoor noodzaak of vraag is gaan de overheden bij bewoners langs om hun verhaal te horen en te zien wat er speelt.
7.	BBB	BBB gaat in op 'samenwerking' op pagina 6. Hierbij wordt de vraag gesteld wat samenwerking behelst, met wie wij (willen) samenwerken en wanneer samenwerking gewenst is.	Informerende vraag.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. De samenwerking (rondom grondwater) wordt behandeld in hoofdstuk 6. Daarbij wordt de samenwerking (en mate van participatie) bepaald door de sturingsrol die wordt aangenomen. Met dit kader kan bij grondwatervraagstukken in de toekomst worden bepaald met wie en hoe wij willen samenwerken.
8.	Natuurterreinen	Natuurterreinen pleit ervoor dat er een grondwaterconvenant moet komen om alle partners aan tafel te krijgen.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid. Het sluiten van een convenant is geen primair doel op zich, maar kan een geschikt instrument zijn om opgaven en inzet van partijen vast te leggen. Wij nemen deze suggestie mee bij de verdere uitwerking, omdat een convenant op onderdelen of in bepaalde gebieden een bruikbaar instrument kan blijken te zijn om doelen uit het IBG te borgen.
9.	Water Natuurlijk	Resultaten moet je kunnen meten, maatschappelijke baten en effecten op natuur. WN vraagt welke indicatoren geschikt zijn om het herstel van de grondwaterbalans te gaan volgen.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid. In het AB-voorstel zijn de beleidsindicatoren voor het IBG vermeld en drie hoofddoelen toegevoegd, waarvoor de beleidsindicatoren worden ontwikkeld. De nadere beleidsuitwerking zal zich richten op inhoudelijke prestatie- en effectindicatoren. Het is belangrijk om te benadrukken dat de visie vooral een beleidskader betreft. In de verdere beleidsuitvoering zal de focus meer liggen op het gebruik van beleidsindicatoren.

10.	Water Natuurlijk	WN vraagt of het DB al een idee heeft waar de kansen liggen, waar de kansen en bedreigingen groot zijn en welke prioritaire gebieden we dan kunnen gaan aanpakken?	Informerende vraag.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. We hebben het Themaplan Klimaat en hier staan 29 belangrijke maatregelen in genoemd. Voor grondwater zijn de kansrijke (beleids)maatregelen voor de korte termijn opgenomen in de adaptatieve uitvoeringsagenda van het IBG. Door toepassing van gebiedsdifferentiatie is in de beleidsuitwerking aandacht voor prioritaire gebieden. Daarnaast willen wij benadrukken dat wij actief werken aan diverse maatregelen die gericht zijn op het behalen van de doelstellingen van het Integraal Beleidskader Grondwater. Hierbij kunt u denken aan lopende initiatieven, zoals de gebiedsprocessen in Nieuw-Amsterdam en Hammerflier waar bodemdaling een uitdaging vormt, alsook de pilot in Brecklenkamp. Daarnaast richten wij ons op de focusgebieden van Haarvaten op Peil en zijn wij betrokken bij diverse DAW-projecten.
11.	Water Natuurlijk	Uitvoeringsagenda vanuit de shortlist naar prioritaire gebieden (waar we het balanstekort wegwerken), projecten die duidelijk verschil gaan maken, afspreken welke beleidsmaatregelen we gaan ontwikkelen die ook effectief zijn (denk aan onttrekkingen of drainage) en acties die de omslag in het denken helpen ondersteunen.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid. Daarbij wordt benadrukt dat de scope van deze visie gericht is op het bieden van richting en het stellen van kaders. Uw suggestie is dan ook wat we beogen te bereiken met deze visie.
12.	Water Natuurlijk	Hoe kunnen we straks zien dat we in de pas lopen in ons beheer met de ontwikkeling van de grondwaterstand en ons klimaat? Maak hiervoor geschikte indicatoren, dit hoeft niet heel wetenschappelijk (precies), maar geeft aan dat het herstel van de grondwaterstand heeft plaatsgevonden. Grip krijgen op het resultaat.		Zie beantwoording nr. 9.
13.	AWP	Welke rechten en plichten en wederzijdse verwachtingen kunnen gemeenten en het waterschap hebben om goed te werken aan grondwater?	Informerende vraag.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. De verplichtingen en rechten zijn vastgelegd in hoofdstuk 3 van het IBG. Het wordt verwacht dat de onderlinge verwachtingen in overeenstemming zijn met deze vastgestelde rechten en plichten.
14.	CDA	CDA stelt dat het onwenselijk is om nog meer regelgeving in te voeren, zelfs niet op het gebied van onttrekkingen. In plaats daarvan moet er eerst draagvlak worden gecreëerd.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid.
15.	Christenunie	De kern van het pleidooi van de CU betreft: Met de techniek kunnen we ontzettend veel oplossen, maar dit is en wordt zeker onbetaalbaar. We zullen met elkaar moeten werken aan natuurlijk herstel van deze grondwaterbalans en dat gaat van invloed zijn op ons grondgebruik. Dat kan alleen maar samen, CU mist hierin Duitsland en de gemeenten.	Ja.	Het advies is (deels) overgenomen. We willen benadrukken dat de samenwerking met de gemeenten al een integraal onderdeel vormt van het IBG. In het IBG is er nu tevens specifieke aandacht besteed aan het versterken van de samenwerking met Duitsland, vanwege het grensoverschrijdende belang van grondwater. Deze focus op samenwerking met Duitsland is terug te vinden in hoofdstuk 3, waar taken en verantwoordelijkheden worden beschreven, en hoofdstuk 4, dat het leidende principe met betrekking tot samenwerking belicht.
16.	Ongebouwd (schriftelijk)	Ongebouwd stelt voor om grondwater te beheren vanuit een dynamische grondwaterbalans, beschikbaarheid van grondwater op basis van vormen van bodemgebruik, aan- en afvoer van grondwater (incl. vasthouden) en het bodem-watercomplex (klei-humus- en organische stofcomplex). Daarnaast is Ongebouwd van mening dat doelmatig grondwaterbeheer gebaseerd dient te zijn op verantwoordelijkheid en aanspreekbaarheid van stakeholders en organisatie op het niveau van stroomgebied van een waterlichaam of een deel hiervan (een pand). Per stroomgebied wordt een vorm van 'nieuw bestuur' ingesteld waarin het waterbeheer wordt geregeld door de ingezetenen onder algehele of overkoepelende regie van Vechtstromen. Voor de volledige beschouwing en alle aanbevelingen van Ongebouwd, zie de schriftelijke reactie.	Ja.	Het IBG sluit (een deel van) deze benadering niet uit. Het streeft naar een systeemaanpak (gebiedsdifferentiatie, watersysteemwerking en -kenmerken, enzovoort). We volgen daarmee een vergelijkbare benadering om het grondwatervraagstuk integraal op het niveau van deel(stroom)gebieden te bekijken. Dit heeft geleid tot aanpassingen in het tweede leidende principe, met nadruk op de benoeming van deze deel(stroom)gebieden. De mate van samenwerking kan variëren per gebied en is onderdeel van het vervolg.
17.	Ongebouwd (schriftelijk)	Toevoegen voorstel 2.g. 'we organiseren beheer en verantwoordelijkheid van water in een innovatieve bestuursvorm georganiseerd per stroomgebied of waterlichaam gebaseerd op het lokale bodem-watercomplex'.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Het IBG (de grondwatervisie) richt zich op richting bepalen en kaders stellen. De wijze waarop (het hoe), zoals de specifieke methoden, processen of bestuursvormen die gebruikt zullen worden om die visie te realiseren, valt buiten het domein van het IBG (de visie) zelf. Uw suggestie kan dan ook worden ingebracht in de uitwerking van 'Noaberschap'.
18.	Ongebouwd (schriftelijk)	In de leidende principes op pagina 17 het inpassen van innovatieve bestuursvormen toevoegen.	Nee.	Zie beantwoording nr. 17.

19.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Tactische omzetting gaat ook over met wie en hoe gaan we de omzetting doen. Dan komen even terug bij het vervolgproces uit de brief van oktober; daar wijst het voorstel en advies ook naar. Water Natuurlijk ziet graag een brede en actieve betrokkenheid van partners als co-producenten van beleid. Dat zorgt voor meer gedragen oplossingen.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. In hoofdstuk 6 wordt een kader gegeven voor de beoordeling hoe wij onze partners kunnen betrekken bij onder andere (beleids)ontwikkelingen rondom grondwater. Dit door de mate van participatie te relateren aan de sturingsrol die wordt aangenomen. Deze benadering is gekozen omdat samenwerking en participatie altijd afgewogen moeten worden tegen factoren zoals doorlooptijd, complexiteit en andere relevante overwegingen.
20.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Met de hoofdpunten van het IBG (de roos van doel, principes, strategische uitgangpunten) is de opgave goed in beeld gebracht. Het geheel is in onze ogen nog veel te statisch. Er wordt veel naar de uitwerking op deelterreinen verwezen. De benoemde strategische uitgangspunten zijn vooral wenselijkheden, beloftes over inspanningen en randvoorwaarden. Hier dreigt het beruchte ‘tactische gat’. Dit is de afstand en de tijd die er zit tussen beleid en realisatie in de praktijk van alle dag. We vragen daarom om meer toelichting op de manier waarop we als AB en DB de voortgang in de omzetting en uitwerking richting projecten, regulering, maatregelen en acties gaan volgen en bespreken. We denken hierbij aan de volgende punten 1) de uitvoeringsagenda inhoud/scope, 2) de voortgang in omzetting/realisatie en 3) sterke indicator(-en) die het herstel van de grondwaterbalans laten zien. We willen kunnen zien of het dynamisch beheer en de maatregelen tegen verdroging wel in de pas lopen met de problemen en risico’s. Daarnaast is het goed om ook te kijken naar de beschikbare middelen in de begroting voor de omzetting.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Het IBG, de grondwatervisie, fungeert als een richtinggevend en kaderstellend beleidsdocument dat onder andere de leidende principes en aspiraties beschrijft. Binnen dit beleidskader wordt de uitvoeringsagenda gezien als een instrument om tactisch beleid te ontwikkelen. Dit tactische beleid omvat specifieke stappen, acties en middelen die nodig zijn om de visie in de praktijk te brengen. Het is belangrijk op te merken dat we, gezien de omvang en complexiteit van het vraagstuk, bewust hebben gekozen om dit onderscheid te behouden: de visie richt zich op de richting (zet de piketpalen) en de uitvoeringsagenda fungeert als brug tussen visie en uitvoering. Het dagelijks bestuur zal u regelmatig informeren en actief betrekken bij de voortgang van de uitvoeringsagenda, zoals ook opgenomen in het AB-voorstel (indicator voor beleidsmonitoring).
21.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Ons doel is met zowel bestuur als de omgeving in gesprek raken over het IBG over het wat, het hoe en de snelheid in de beweging. Want we willen dat er meters worden gemaakt in het herstel van de balans in grondwatervoorraad. De argumenten uit het voorstel geven ons wel een goed gevoel. Iets meer verdieping op dit punt is goed voor het managen van de verwachtingen in het AB. Met verdieping bedoelen wij dat er meer context is zoals: - Aspecten van maatschappelijke ontvricting, veiligheid en gezondheid - Leefbaarheid en klimaat in stad en dorp - Toekomst van de landbouw - Drinkwatervoorziening - Herstel en bescherming natuur - Grenzen aan de maakbaarheid van het watersysteem - Gedrag, kennis en bekendheid op dit onderwerp	Nee.	Het advies is niet overgenomen. We waarderen uw suggestie voor meer verdieping, maar we willen benadrukken dat het IBG primair richtinggevend en kaderstellend is, met de focus op grondwater en aanverwante thema's. Hoewel we begrijpen dat verdieping op andere onderwerpen waar wij niet primair over gaan aantrekkelijk lijkt, zijn we van mening dat dit afleidt van de kernboodschap en de duidelijkheid van het IBG zou kunnen aantasten. Onze focus ligt op het behouden van leesbaarheid en helderheid, zodat het IBG effectief kan functioneren als richtinggevend beleidsdocument.
22.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	De opstelling van ons waterschap zoals in hoofdstuk 3 is verwoord vinden wij van Water Natuurlijk voorzichtig en niet proactief. Het voelt anders - minder urgent - als in de Watervisie en het Themaplan onder woorden is gebracht. Het DB van Vechtstromen is net zo goed (co-)producent van beleid. Samen met de provincie en partners als Vitens werken we aan het herstel van de grondwaterbalans. Dat wij eigen verantwoordelijkheden hebben en veel uitvoerende taken hebben is evident. Maar we zijn geen uitvoerder van beleid van anderen. We hebben zelf ook strategische doelen. En water is een zwakke functie in de ruimtelijke ontwikkeling. Water en bodem mogen dan wel sturend worden genoemd, leidend zijn ze maar zelden. Daarom mogen we ons als waterschap best wat proactiever en wilskrachtiger in opstellen. De tekst in hoofdstuk 3 mag wat ons betreft dus wel iets krachtiger bijv. door in te haken op de kansen en uitdagingen van de Omgevingswet.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. We hebben consequent gestreefd naar een zo objectief mogelijke beschrijving van de feiten. Hoofdstuk 3 bevat een objectieve weergave van onze taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Ambitie en onze gewenste rol als waterschap zijn expliciet niet opgenomen in deze feitelijke beschrijving, maar worden behandeld in Hoofdstuk 4, 5 en 6. Daarnaast willen we benadrukken dat we niet alleen onze eigen strategische doelen nastreven, maar ook wel degelijk uitvoering geven aan het beleid van anderen, zoals bijvoorbeeld bij de Kaderrichtlijn Water het geval is.

23.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Grondwateronttrekkingen en onttrekkingen vormen samen een heikel punt. Het beschreven beleid in de vorm van de strategische uitgangspunten op blz. 21 is veelbelovend. Maar de harde doorvertaling naar de praktijk lijkt ons nog heel moeilijk te worden. Bodemdaling of langdurige droogte vragen om consequente toepassing van beleid en regulering bijv. door strikte verdringsreeksen. Maar de omstandigheden heb je niet in de hand. Het is goed om aan de voorkant van beleid onttrekkingen en drainage stil te staan bij wat er nou precies bedoeld wordt met de strategische uitgangspunten. Dan weten onze partners ook wat de gevolgen kunnen zijn van de omzetting hiervan tot beleid en regulering.	Nadere uitwerking.	We nemen uw suggestie mee in de verdere uitwerking van het beleid. De strategische uitgangspunten fungeren als kader en geven de algemene richting aan. We erkennen dat het vertalen van deze uitgangspunten naar concrete maatregelen, zoals regelgeving in de Waterschapsverordening, een uitdagende taak is. De specifieke invulling en betekenis van deze richting en kaders worden verder uitgewerkt in het beleid voor grondwateronttrekkingen en drainage, waarbij het algemeen bestuur betrokken zal worden. Dit proces vereist aandacht voor verschillende bestuurlijke overwegingen.
24.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Grondwater en het stedelijk/bebouwd gebied. Het grondwater in stedelijk gebied mag bij de gemeente belegd zijn. Een robuust watersysteem is echt een bredere gezamenlijk verantwoordelijkheid. Daarin moet Vechtstromen met gemeenten krachtig samenwerken aan de gevolgen van de klimaatverandering. Naast grondwater overlast/onderlast en de risico's voor woningen en andere gebouwen is Water Natuurlijk ook kritisch over grote onttrekkingen door bedrijven. We moeten samen met gemeenten kijken wat nodig is voor de leefbaarheid op lange termijn. Deze iets bredere taakopvatting mag wat ons betreft in par. 5.6. worden verwoord.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Wij delen dat een robuust waterssysteem een bredere gezamenlijke verantwoordelijkheid betreft. Echter, wij zijn van mening dat de krachtige samenwerking die dit vereist voldoende terugkomt in de eerste twee strategische uitgangspunten van paragraaf 5.6.
25.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Zoals in de rijksbrief over Water en Bodem Sturend staat zijn de gewenste maatregelen niet ingewikkeld. Maar de praktijk is dat wel door tegengestelde belangen en grote verschillen in lokale omstandigheden (zie de uitdagingen genoemd in de beleidsnota IBG). We verwijzen gemakshalve naar de reactie van de fractie Landbouw op de zienswijze NPLG/PPLG van 4 feb. jl. Wij kunnen een heel eind meegaan in hun zienswijze. Natuurlijk moeten we ontwerp, inrichting en gebruik afstemmen op de lokale situatie. Dat is ook onderdeel van de omzetting van het IBG. Dat mag ons niet afleiden anders missen we als Vechtstromen de korte klap voor de doorwerking van het principe van WBS. De manier waarop in het IBG hierover word geschreven is ons nog te voorzichtig. Bredere zonering, bufferstroken en natuur beschermingszones in relatie tot bijv. onttrekkingen en beregening mogen niet langer van tijdelijk maatregelen of pilots afhangen. Gewoon doen is onze wens.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Het is belangrijk op te merken dat de prioritaire onderwerpen in de uitvoeringsagenda niet uitsluitend gebaseerd zijn op tijdelijke maatregelen of pilots. De focus ligt juist op (beleids)maatregelen die op de lange termijn waarde toevoegen en bijdragen aan de realisatie van het overkoepelende doel: 'Samenwerken aan duurzame instandhouding en waar nodig vergroting/verbetering van de kwantitatieve en kwalitatieve toestand van ons grondwater, in een veranderend klimaat en in een veranderende maatschappelijke context. Tegelijkertijd streven wij ernaar om grondgebruiksfuncties te bedienen in hun grondwaterbehoefte, terwijl wij ook kennis en expertise bieden om ruimtelijke keuzes te maken die het evenwicht bewaren tussen grondgebruiksfuncties en de beschikbaarheid van grondwater.'
26.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Het doel van co-produceren (zie blz. 26) is het bedenken van werkzame oplossingen in de praktijk van alle dag. Co-productie betekent dat praktijkkennis en beleidskennis samenkomen en dat de inspanningen ook meer gezamenlijk zijn. Dat begint met draagvlak en resulteert in eigenaarschap en verantwoordelijkheid. Eigentijdse werkvormen bij co-creatie bieden ook meer kansen op innovatieve oplossingen. Daarbij past een faciliterende rol van het waterschap.	Ja.	Het advies is (deels) overgenomen. De alinea 'Samenwerkend en de mate van participatie' is aangepast op basis van het tekstvoorstel van Water Natuurlijk.

27.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Gebiedsgerichte aanpak (par. 6.4) is bij uitstek van de strategie van het samen doen. Je kiest voor deze aanpak als er ook een gebiedsspecifieke opgave is. Niet waar het kan, maar daar waar het evident nodig is. Dus niet eerst wachten op beleid (normatieve kaders) maar gewoon die dingen doen die nodig zijn. En vervolgens kijken en meten. De werkzaamheid bepalen en dan deze kennis gebruiken als grondstof voor beleid. Dilemma's tackelen en onderliggende vragen beantwoorden. De volgorde is dus andersom vanuit de praktijk richting normatieve kaders. En ja, heel vaak moet je in de gereedschapskist kijken of er beleid is of maatregelen zijn waar je op terug kun vallen. Maar niet als 'stok achter de deur' maar om de legitimiteit te waarborgen. Ook of misschien wel juist wanneer een oplossingen tot verschillen leidt. Dan hebben we het over maatwerkoplossingen. Maatwerk en gebiedsgerichte aanpak horen bij elkaar. De drie rollen, de taken en de instrumenten staan in een unieke mix in dienst van de opgave. Dit is anders dan de tekst van par. 6.4.	Ja.	Het advies is (deels) overgenomen. De alinea 'Gebiedsgerichte uitvoering' is ten dele aangepast/verduidelijkt op basis van het tekstvoorstel van Water Natuurlijk.
28.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	De Adaptieve Uitvoeringsagenda is een idee, dat ons van Water Natuurlijk wel aanspreekt. Maar we verwachten wel meer toelichting over het product en het proces. Op 'dikke nota's' zitten we niet te wachten. En een reactieve benadering van het AB past niet bij de benadering van belangrijke opgaven. Het AB is er om het DB te steunen in de aanpak van de opgave. Dan moet het gesprek van DB met AB daarvoor worden gefaciliteerd. Dat kan ook met een Powerpoint met een terugkerend format. En wanneer bespreken we deze agenda? Bij de uitvoeringsagenda denken wij aan een 'shortlist' van 1) prioritaire gebieden waar we het balanskort wegwerken, 2) projecten die duidelijk een verschil maken, 3) (beleids-)maatregelen die effectief zijn, en 4) acties die de omslag ondersteunen. Waar we als fractie/AB naar willen kijken is dat projecten en maatregelen(VTH) op het hoofddoel gericht zijn en dat ervaringen uit de praktijk gebruikt worden als grondstof voor beter beleid. Dus waar liggen de kansen/uitdagingen? Wie heeft er ideeën of plannen? Als mooi voorbeeld zien wij van Water Natuurlijk het programma Haarvaten op Peil als onderdeel van de agenda. Bespreking zou bij voorkeur los van de begroting moeten plaatsvinden. Hoe gaan wij als AB en DB dit gesprek vormgeven? Wordt de realisatie IBG een 'bijzonder' programma met aparte bespreking of alleen de uitvoeringsagenda? Dan kan er wellicht worden bijgestuurd indien dat nodig is. Wordt deze opgave een deelprogramma van Watersysteem met eigen DIN?	Mededeling/verzoek.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Voor een deel van de de mededeling/het verzoek, zie de reactie op vraag 4 en 7 tijdens de eerste termijn van Water Natuurlijk. Wat betreft de wens voor een proactieve benadering van het algemeen bestuur, stellen wij voor om tijdens de volgende PEILDag, als onderdeel van punt 4 van het AB-voorstel, gezamenlijk het gesprek hierover aan te gaan.
29.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Kortom wij zijn nu wel 'los' maar we moeten de vaart en de koers zien vast te houden. Immers het 'momentum' is er, maar wordt o.i. niet vol benut. En Water Natuurlijk en hopelijk ook de rest van AB willen helpen om het tactische gat te dichtten. En tot slot: wij vinden het IBG zo'n belangrijke stuk kaderstellend beleid dat wij het in z'n geheel willen vaststellen en niet alleen kennis van nemen.	Mededeling/verzoek.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Zie beantwoording schriftelijke reactie Water Natuurlijk, vraag 1 en beantwoording eerste termijn Water Natuurlijk, vraag 11.
Technische wijzigingsvoorstellen				
30.	VVD	Het leidende principe 'We waarborgen voldoende grondwatervoorraad' veranderen in 'we waarborgen een voor elk deelgebied optimale mate van grondwatervoorraad'. Sluit beter aan bij leidend principe 1 (natuurlijke kenmerken en identiteit staat centraal bij onze omgang met ...).	Ja.	Het advies is overgenomen, waarbij het woord 'waarborgen' is gewijzigd in 'streven', tevens is 'grondwaterbeschikbaarheid' toegevoegd in het principe. Het leidende principe betreft nu: 'We streven naar een voor elk deelgebied optimale mate van grondwatervoorraad en grondwaterbeschikbaarheid'.

31.	Water Natuurlijk	Uitleg is benodigd hoe dit bijdraagt aan de Kaderrichtlijn Water en vice versa.	Ja.	Het advies is overgenomen. Een paragraaf is toegevoegd in hoofdstuk 1 (introdactie), waarin wordt aangegeven dat de KRW als leidraad is gebruikt bij de totstandkoming van het IBG. Echter wordt in het beleidskader niet voortdurend de link gelegd met de KRW, aangezien de verwachting is dat de kern van de aanpak dan verloren gaat.
32.	Natuurterreinen	Natuurterreinen geeft aan het IBG een soort van visie is en is ook kritisch op 'wollige termen' zoals <i>voldoende</i> , <i>wij doen meer</i> , enzovoort. Het advies is om dit concreter te maken in het IBG.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Het IBG betreft een visie die inspirerend en kaderstellend is. We geven aan welke doelen we nastreven en welke rol we als waterschap willen pakken. Om die reden bevat het document ook abstracte termen. Het uitvoeringsbeleid zal concreter zijn en in bepaalde situaties regulerend en normerend.
33.	Christen Unie	Wat CU helpt is een aantal voorbeelden. Wat als we het grondwaterpeil moeten verhogen (zoals in de WaBoS-brief is vermeld, wat betekent dat, wat is onze rol, met wie gaan we in gesprek en wat betekent dat voor het landgebruik?)	Ja.	Het advies is (deels) overgenomen. Enkele voorbeelden zijn opgenomen.
34.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 2.b. aanpassen in 'we waarborgen een voldoende grondwatervoorraad- en grondwaterbeschikbaarheid'	Ja.	Het advies is overgenomen. Het leidende principe betreft nu: 'We streven naar een voor elk deelgebied optimale mate van grondvoorraad en grondwaterbeschikbaarheid'.
35.	Ongebouwd	Ongebouwd geeft aan dat het rapport nog offensiever, progressiever en dynamischer gemaakt kan worden. Het zit nog wat in de hoek van 'het kan niet meer, einde van de grenzen, enzovoort'.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid. Bij het kiezen van de woorden is consequent gestreefd naar een zo objectief mogelijke beschrijving van de feiten.
36.	Ongebouwd	Ongebouwd geeft aan dat ook wat defensief taalgebruik wordt gebruikt met 'intensieve landbouw', 'intensieve grondgebruik', 'grondwateronttrekkingen door landbouw', enzovoort.	Ja/nadere uitwerking	Het advies is (deels) overgenomen. Een controle is uitgevoerd en waar mogelijk is de toonzetting aangepast. Wel dient opgemerkt te worden dat bij de ontwikkeling van het IBG veel nadruk is gelegd op het vermijden van oordelend taalgebruik en een niet-oordelende toon. We hebben consequent gestreefd naar een zo objectief mogelijke beschrijving van de feiten.
37.	Ongebouwd	Kortom, Ongebouwd geeft aan om meer vanuit kansen en minder vanuit beperkingen te redeneren en te schrijven.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. We hebben consequent gestreefd naar een zo objectief mogelijke beschrijving van de feiten.
38.	Water Natuurlijk	WN vindt de acht punten in de uitvoeringsagenda een beknopt lijstje.	Constatering.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Opgemerkt kan worden dat met het aanpakken van specifieke prioritaire onderwerpen, zoals het onttrekkingenbeleid, ook verschillende onderliggende deelonderwerpen worden aangepakt. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de verdringingsreeks grondwater, het vaststellen van onttrekkingsplafonds, en andere gerelateerde aspecten.
39.	Water Natuurlijk	WN wil het IBG is zijn geheel vaststellen, niet ter kennisgeving aannemen.	Ja.	De bespreking op de PEILDag van 7 februari was opiniërend, de PEILDag van 10 april adviserend voor besluitvorming en behandeling op 24 april is besluitvormend.
40.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 2.a. aanpassen in 'natuurlijke en ruimtelijke kenmerken'	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Ruimtelijke kenmerken omvatten elementen die de fysieke omgeving van een locatie beschrijven, zoals landgebruikspatronen. In het IBG wordt benadrukt dat het principe van 'water en bodem sturend' als leidraad moet dienen bij ruimtelijke ontwikkelingen en keuzes. Het benadrukken van ruimtelijke kenmerken staat niet in lijn met de cruciale rol van natuurlijke kenmerken voor toekomstbestendig grondwaterbeheer, zoals benadrukt in het IBG.
41.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Water Natuurlijk wenst meer grip op resultaat naast voortgang op omzetting en implementatie. Er gebeurt ook al wat. Hierbij geldt het motto ‘Wie het kleine niet eert enz.’ Immers we hebben al veel in gang gezet zoals inzicht in de onttrekkingen (uit Themaplan Klimaat), herziening beleidskader onttrekkingen (uit beleidsbegroting 2024), de maatregelen uit WBS, DPRA, ZON en HOP en wat al meer loopt. Wij denken bij de uitvoeringsagenda daarom tevens aan een handzaam overzicht dat vooruit en achteruit kan kijken. Niet om het ‘nameten’ of ‘vinkjes tellen’ maar om als Vechtstromen waar nodig meer, anders of beter te doen. Hierbij denken we met name aan onderwerpen als natuurherstel, bescherming/herstel erfgoed of archeologische vindplaatsen.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Voor wat betreft 'een handzaam overzicht dat vooruit en achteruit kan kijken' stellen wij voor om tijdens de volgende PEILDag, als onderdeel van punt 4 van het AB-voorstel, gezamenlijk het gesprek hierover (de adaptieve uitvoeringsagenda) aan te gaan.
42.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Als wij het goed lezen wordt er en vrij strikte scheiding aangehouden tussen de opgave grondwater en die van de KRW. Op zich vinden wij dit handig en verstandig. Maar dat het woord KRW niet in de par. 4.4 en 4.5 en wel in 5.6 voorkomt vinden wij vreemd. Wij vragen u de samenhang qua doelstelling/leidend principe met KRW te benoemen/onder woorden te brengen.	Ja.	Zie beantwoording nr. 31.

43.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Het strategisch uitgangspunt over vergroten van de grondwatervoorraad (blz. 20 bolletje 2) is naar onze mening niet eenduidig genoeg. Volgens het hoofddoel moet waar nodig de grondwatervoorraad worden vergroot. En om er voor te zorgen dat de situatie niet verslechterd zou als uitgangspunt tenminste de balans moeten worden hersteld. Waarbij Water Natuurlijk streeft naar het herstel van het watersysteem als onderdeel van een robuuste ecologie. Niet het peil is leidend maar de functie aan het oppervlak op lange termijn.	Ja.	Het advies is overgenomen. De zin "We streven ernaar dat de huidige voorraad ten minste behouden blijft en niet afneemt" is verwijderd, omdat dit de consistentie binnen het uitgangspunt en het gehele IBG (zou kunnen) aantast(en).
Inhoudelijke opmerkingen/diversen				
44.	VVD	Paragraaf 5.7, strategisch uitgangspunt 'Wanneer de ruimtelijke inrichting van een gebied niet in overeenstemming is met de (grond)wateradviezen van het waterschap, kan het waterschap niet worden aangesproken op het voorkomen of beperken van risico's of schade als gevolg van die ruimtelijke inrichting'. VVD ziet in dit uitgangspunt graag een iets meer sturende rol. Wat gaat het DB doen als conflicterende belangen optreden (hoe gaan wij staan voor ons belang en standpunt)?	Ja.	Het advies is overgenomen. Het strategisch uitgangspunt is aangevuld met: '...Wanneer het (grond)wateradvies van het waterschap niet wordt overgenomen, kan het juridisch beschikbare instrumentarium (bijvoorbeeld het indienen van een zienswijze) worden ingezet.'
45.	Water Natuurlijk	Hoever zijn we met in beeld brengen van vergunningen en onttrekkingen?	Informerende vraag.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG, wel een relevante vraag. Er moeten twee stappen gezet worden: de eerste stap is inventarisatie van alle grondwaterbronnen in het gebied. Vanuit beschikbare registraties zijn circa 1200 grondwaterbronnen geïnventariseerd. De verwachting is dat er meer bronnen aanwezig zijn. Hiervoor wordt een actie gestart om deze te achterhalen. De tweede stap is het verzamelen van het werkelijke verbruik (waar, wanneer en hoeveel). Ook daarvoor wordt een gebruikersvriendelijk rapportagesysteem opgezet waarmee dit doorgegeven kan worden. Omdat voor het inventariseren van bronnen en doorgeven van verbruiksgegevens aanpassingen in de verordening nodig zijn (daarvoor is een bestuurlijk besluit nodig) kan hiermee nog niet begonnen worden. Wel wordt in 2024 een pilot uitgevoerd om de wijze van inventariseren en rapporteren te testen met een groep vrijwillige agrariërs. Formele invoering van de inventarisatie en rapportage kan dan in 2025 plaatsvinden, mits de verordening hierop tijdig aangepast is (voor het groeiseizoen 2025).
46.	Water Natuurlijk	Ladder van verdringing bij verdroging.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het (onttrekkingen)beleid. Zie ook beantwoording nr. 38.
47.	AWP	Het AWP geeft aan dat figuur 2 (op pagina 9) witte vlekken bevat voor het stedelijke gebied. Het AWP benadrukt de noodzaak van verhoogde aandacht voor deze stedelijke gebieden en pleit voor het voorzien van de legenda-eenheden 'droger' en 'natter' voor (ook) de stedelijke gebieden. Volgens het AWP vinden wij kennelijk niets van deze witte vlekken.	Nee.	De tekst is aangepast. De 'witte vlekken' op de kaarten (figuur 2) in het stedelijk gebied ontstaan doordat de benodigde informatie hier ontbreekt. De gebruikte methodiek voor het maken van de kaarten is specifiek ontworpen voor het buitengebied en is niet toepasbaar op stedelijke gebieden. Op basis van deze opmerking is figuur 2 in het IBG van deze context voorzien. De grondwaterbeheertaak omvat ook het stedelijk gebied. Deze opgaven zijn nadrukkelijk vermeld in het IBG, bijvoorbeeld bij de thema's bodemenergiesystemen en perforaties, grondwateroverlast en -onderlast bebouwd gebied en ruimtelijke ontwikkelingen.
48.	AWP	Er dient meer gestuurd te worden op hergebruik van water. Dit geldt voor de landbouw, industrie, maar ook het effluent van onze rioolwaterzuiveringsinstallaties.	Reeds onderdeel.	Dit advies is reeds onderdeel van het IBG, zoals te zien is in de voorkeursvolgorde onder het strategisch uitgangspunt van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast kan opgemerkt worden dat de mening wordt gedeeld dat meer gestuurd moet worden op het hergebruik van water.
49.	AWP	AWP vraagt aandacht voor landbouwberegening en het moment van landbouwberegening (niet op het warmste moment).	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het (onttrekkingen)beleid.
50.	CDA	CDA geeft aan dat ook het waterschap rekening dient te houden met de voedselvoorziening. In het IBG mist het CDA de link met de bodem, vooral wat betreft kwaliteit en kwantiteit. De bodem gezond houden is essentieel voor de waterkwaliteit, denk aan organische stof. Het CDA pleit er dan ook voor om dit onderdeel te maken van het IBG en vindt het van belang dat we een actief bodembeheer houden.	Nee.	Het advies is niet overgenomen, maar de kern van het pleidooi wordt gesteund. Het grootste en meest geschikte reservoir om water in te bergen is de bodem. Echter in het IBG stellen wij de kaders vast hoe wij kijken naar onze grondwaterbeheertaak. Wij willen er voor waken dat scopevervaging optreedt als wij aanpalende onderwerpen meenemen in het IBG. Om deze reden is de definitie van grondwater, volgens de KRW, als vertrekpunt genomen voor het IBG. Dit betref 'het water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met de bodem of ondergrond staat'.

51.	Ongebouwd (schriftelijk)	Op pagina 8 (onderaan) opnemen dat we moeten kiezen voor een stroomgebied-waterlichaam gerichte benadering.	Ja.	Het advies is overgenomen. Het tweede leidende principe is gewijzigd, waarbij het niveau van deel(stroom)gebieden expliciet is gemaakt. Op pagina 8 is deze benadering niet nogmaals opgenomen, omdat dit hoofdstuk een objectieve beschouwing betreft zonder hieraan manieren van organiseren te verbinden.
Wateriaanvoer				
52.	AWP	AWP is bezorgd over de kwaliteit van wateraanvoer vanuit Eefde in droge zomers (voorbeeld Hammerflier wordt genoemd) en daarmee op de grondwaterkwaliteit.	Reeds onderdeel.	Dit advies is (ten dele) reeds onderdeel van het IBG, zoals te zien is in het eerste strategische uitgangspunt onder grondwaterverontreiniging. Op verzoek van Vitens en de provincie voeren wij water aan in de drinkwatergebieden (bijv. Hammerflier). De gebiedsdossiers drinkwater beschrijven de mogelijke risico's voor duurzame winning per drinkwaterlocatie, waarbij de kwaliteit van het aanvoerwater ook wordt benadrukt. Deze risico's zijn voorheen al geïdentificeerd en worden kritisch gevolgd door Vitens en de provincie. Als de provincie en Vitens vinden dat de risico's met betrekking tot de grondwaterkwaliteit te hoog worden, is dit primair hun verantwoordelijkheid om te signaleren. Een voorbeeld hiervan is de extra monitoring van de Vecht, waar de relatie tussen de kwaliteit van de Vecht en de Vechterweerd-winning vrijwel direct is. Binnen de waterakkoorden vragen we aandacht voor de kwaliteit van de wateraanvoer vanuit Eefde voor alle wateraanvoergebieden, om verslechtering van de grondwaterkwaliteit te voorkomen. Rijkswaterstaat meet namelijk de waterkwaliteit in de Twentekanalen en brengt eventuele verontreinigingen onder de aandacht van het waterschap, zodat we hierop kunnen anticiperen.
53.	Ongebouwd (schriftelijk)	Op pagina 11 wordt er vanuit gegaan dat vanuit 'de functie wateraanvoer' minder water beschikbaar komt. Het is volgens Ongebouwd niet vanzelfsprekend om daar vanuit te gaan, wateraanvoer is ook 'verdeel en heers' en de hoge zandgronden staan voor de fractie op een 'te lage plek' als het op verdeling aankomt.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Circa 40% van ons beheergebied kan voorzien worden van water uit het hoofdwatersysteem (IJssel of IJsselmeer). De beschikbaarheid van zoetwater (vanuit de grote rivieren) neemt af als gevolg van klimaatverandering. Dit wordt veroorzaakt door een toename van regenval in plaats van sneeuw in het stroomgebied van de Rijn, verminderde hoeveelheden smeltwater, veranderingen in de seizoensgebonden verdeling van neerslag en een toename van verdamping. Desondanks blijft Vechtstromen zich voortdurend inzetten voor de belangen van wateraanvoer vanuit het hoofdwatersysteem, en worden verschillende maatregelen genomen om een robuuste wateraanvoer te waarborgen.
54.	Ongebouwd (schriftelijk)	Strategisch uitgangspunt m.b.t. 'te prioriteren wateraanvoer' toevoegen op pagina 20.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Zie beantwoording nr. 53. Bovendien valt het opnemen van een strategisch uitgangspunt met betrekking tot wateraanvoer vanuit het hoofdwatersysteem niet binnen de scope van het IBG. Het toevoegen van dit aspect zou leiden tot een verbreding van de scope, wat afbreuk doet aan de focus en duidelijkheid van het IBG.
Grondgebruik				
55.	Ongebouwd	Ongebouwd vraagt aandacht voor de hoeveelheid water dat juist op landbouwgronden infiltreert en de grondwatervoorraad (en beschikbaarheid) ten goede komt.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid.
56.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 3.h. toe te voegen: 'functioneel grondgebruik'.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Het streven om grondgebruiksfuncties te bedienen in hun grondwaterbehoefte is integraal verwerkt in de verschillende thema's van het IBG en is onderdeel van het overkoepelende doel (zie pagina 5). Het creëren van een apart thema voor functioneel grondgebruik zou onnodige dubbeling (kunnen) veroorzaken en kan de focus afleiden van andere belangrijke aspecten van het IBG. Het integreren van functioneel grondgebruik in de bestaande thema's zorgt voor een samenhangende benadering.
Grondwaterkwaliteit				
57.	Ongebouwd (schriftelijk)	Op pagina 11 wordt aangegeven dat 'als gevolg van intensivering van landgebruik toename van grondwaterverontreiniging' niet (meer) juist is/de actuele situatie betreft. Zie schriftelijke reactie van Ongebouwd voor meer informatie.	Ja.	Het advies is overgenomen. Afhankelijk van de tijdschaal waarop men dit beschouwt en de indirecte relatie tussen landgebruik en grondwaterkwaliteit, kan gesteld worden dat deze situatie zich in meer of mindere mate voordoet. Om deze reden is de zin gewijzigd/genuanceerd in 'Als gevolg van veranderingen in het landgebruik, zowel in het verleden als heden, zien we een toename van grondwaterverontreinigingen. Deze verontreinigingen omvatten zowel nutriënten als gewasbeschermingsmiddelen.'
58.	Ongebouwd (schriftelijk)	Ongebouwd geeft bij pagina 14 aan dat bodemverontreinigingen ook impact hebben op de (grond)waterkwaliteit.	Reeds onderdeel.	Dit advies/deze mededeling is reeds onderdeel van het IBG. Zie (onder andere) pagina 14: 'Het waterschap voert als (grond)waterbeheerder het beheer uit op de grondwaterkwaliteit. Waterschappen houden bij de beoordeling van wateractiviteiten (met name onttrekkingen van grondwater, maar ook bij het bepalen van de streefpeilen), nadrukkelijk rekening met de gevolgen voor de grondwaterkwaliteit (chemisch en ecologisch) en dus ook voor de aanwezige grondwaterverontreinigingen.' Deze zin impliceert dat grondwaterverontreinigingen (en bodemverontreinigingen) impact (kunnen) hebben op de (grond)waterkwaliteit.
Grondwatervoorraden				

59.	Ongebouwd (schriftelijk)	Grondwatervoorraden die eeuwen geleden zijn ontstaan of waarvan de 'doorlooptijd' tientallen jaren - kunnen deze 'benut' worden? (Zonder Groningse winningsrisico's)	Informerende vraag.	Op dit moment wordt grondwater met een langdurige verblijftijd gebruikt voor grondwateronttrekking, waarbij geen 'Groningse winningsrisico's' gelden binnen het bestaande beleid.
60.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 3.c. aanpassen in 'grondwatervoorraad en grondwaterbeschikbaarheid'.	Ja.	Het advies is overgenomen. Het thema 'droogte en grondwaterbeschikbaarheid' is aangepast in 'grondwatervoorraad en grondwaterbeschikbaarheid'. Het gehele IBG (en AB-voorstel) is hierop aangepast.
61.	Ongebouwd (schriftelijk)	Ongebouwd geeft bij pagina 12 aan dat de hoge zandgronden (maar ook bij andere grondsoorten) verhoging van de grondwaterstand niet automatisch verbetering oplevert (de fata morgana van de verhoogde grondwaterstanden). Zie schriftelijke reactie van Ongebouwd voor meer informatie.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Het IBG benadrukt de noodzaak om de kwantitatieve toestand van ons grondwater te vergroten of te verbeteren om te kunnen blijven voorzien in de natuurlijke, directe en indirecte functies van grondwater. Tegelijkertijd wordt erkend dat deze verhoging op lokaal niveau mogelijk niet altijd leidt tot verbetering.
62.	Ongebouwd (schriftelijk)	Ongebouwd geeft aan dat hoe infiltratie wordt benaderd op pagina 19 een voorbeeld betreft van een restrictieve benadering.	Mededeling.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. We hebben consequent gestreefd naar een zo objectief mogelijke beschrijving van de feiten. Echter, onze benadering kan worden beïnvloed door de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden die we hebben, wat soms kan leiden tot een meer beperkende benadering.
Grondwateronttrekkingen en drainage				
63.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 3.d. en 3.e. vervangen door: 'aanvoer-afvoer- en bufferingsparameters van de grondwaterbalans'.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Op basis van de Omgevingswet zijn waterschappen als watersysteembeheerders verantwoordelijk voor het reguleren van activiteiten in het regionale watersysteem, inclusief grondwater. Hierdoor zijn wij het bevoegd gezag voor de meest voorkomende en kleinere grondwateronttrekkingen, evenals voor drainage. Het thema 'grondwateronttrekkingen en drainage' vormt daarom een van de kerntaken van het waterschap. Gezien de groeiende bezorgdheid over en aandacht voor grondwateroverlast en -onderlast in bebouwde gebieden, vinden wij het ook belangrijk om dit als een kernthema te benadrukken. Dit biedt duidelijkheid over hoe wij onze rol zien en willen vervullen.
64.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 4 in het geheel laten vallen (zie schriftelijke reactie van Ongebouwd voor meer informatie).	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Zie beantwoording nr. 63.
65.	Ongebouwd (schriftelijk)	Voorstel 4 vervangen door 'Nieuw klimaatbestendig grondwaterbeheer' (zie schriftelijke reactie voor meer informatie).	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Zie beantwoording nr. 63.
66.	Ongebouwd (schriftelijk)	Ongebouwd geeft aan dat de paragraaf grondwateronttrekkingen en drainage (5.5) een eenzijdige en onvolledige benadering betreft. Alleen de afvoerkant krijgt aandacht, hier hoort ook de waterbalans te staan met de aanvoer van water en buffering van grondwater. Zie schriftelijke reactie van Ongebouwd voor meer informatie.	Nee.	Het advies is niet overgenomen. Zie beantwoording nr. 63.
67.	Ongebouwd (schriftelijk)	Op pagina 20 toevoegen dat drainage op nattere bodems een noodzakelijke bijdrage levert aan de verlenging van het groeiseizoen. Klimaatverandering zorgt namelijk voor nattere winters, vroeger en heftigere droogteperiodes en kalenderlandbouw. Tevens wordt opgemerkt dat de paragraaf over aanvoer ontbreekt en de vraag gesteld wat laagwaardig (grond)waterverbruik betekent (zie schriftelijke reactie van Ongebouwd voor meer informatie).	Ja.	Het advies is (deels) overgenomen. De zin is aangevuld en daarmee gewijzigd in: 'In het vroege voorjaar, afhankelijk van de kwetsbaarheid van grondgebruiksfuncties voor hoge grondwaterstanden, heerst de behoefte om gebieden te ontwateren met drainagemiddelen. De landbouw beschouwt het draineren van natte bodems als noodzakelijk om het groeiseizoen te verlengen, vooral in een veranderend klimaat met nattere winters.' Voor wat betreft de opmerking met betrekking tot de paragraaf over wateraanvoer wordt verwezen naar de beantwoording nr. 53. De definitie van 'laagwaardig gebruik' is opgenomen in de verklarende woordenlijst van het IBG.
GGOR				
68.	Ongebouwd	Ongebouwd vraagt om aandacht te geven aan de GGOR en ook GGOR in relatie tot de verschillende bodemcomplexen die er zijn.	Reeds onderdeel.	Hier wordt reeds invulling aan gegeven in de huidige GGOR-methodiek. In de methodiek beschrijft bijvoorbeeld de bodem-gewascombinatie de relatie tussen het grondwaterstandsverloop en de gemiddelde fysieke gewasopbrengst. Deze opbrengst is weergegeven als procentuele reductie ten opzichte van de maximale productie bij optimale watervoorziening. GGOR houdt daarmee rekening met bodem(complexen).
69.	Natuurterreinen	Peilverhogen is volgens natuurterreinen de eerste allerbelangrijkste stap (de grootste buffer).	Ja.	Het advies is overgenomen. Dit onderwerp (peilwijziging) is in de adaptieve uitvoeringsagenda toegevoegd onder de noemer van 'gebiedsdekkende revisie GGOR-peilen op basis van praktijkervaring' en betreft daarmee een van de prioritaire onderwerpen.
70.	Ongebouwd (schriftelijk)	Wat wordt de rol van GGOR in het toekomstige grondwaterbeheer?	Informerende vraag.	Op dit moment is nog onduidelijk wat de rol van GGOR precies gaat zijn in het toekomstige grondwaterbeheer. Met het IBG beogen we onder andere een goede kwantitatieve toestand van het grondwater en optimale grondwaterbeschikbaarheid. Het GGOR gaat hier een belangrijke rol in spelen voor het waterschap (peilbeheer), maar naar verwachting ook voor de provincie (functies).

71.	Ongebouwd (schriftelijk)	Ontstaan er nieuwe kansen voor de vormgeving van GGOR? Kunnen wij hier nog meer uithalen?	Informerende vraag.	De verwachting is dat er nieuwe mogelijkheden ontstaan voor de ontwikkeling van het GGOR-instrument. Momenteel is het GGOR gebaseerd op langetermijngemiddelden en normale beheersituaties, maar klimaatverandering leidt tot meer extremen. Het opnemen van deze extremen in de GGOR-methodiek zou resulteren in een optimale(re) bediening van functies dan wanneer we ons beperken tot de huidige aanpak.
72.	Ongebouwd (schriftelijk)	Uit oogpunt van benutting van nutriënten en een optimale gewasgroei is een lang groeiseizoen nodig met een zo groot mogelijke (grond)waterschikbaarheid. Het klimaat (droogte, wateroverlast) en de EU (kalenderlandbouw) verkorten het aantal ‘groeidagen’. Kunnen wij deze averechts werkende parameters omzetten naar een boer-waterschap model gebaseerd op basis van AI of door een ‘real-time’ meetmodel: zie bijlage “Grondwaterbalans” – monitoren van aanvoer- en afvoerfactoren.	Informerende vraag.	Het concept van grondwaterbeschikbaarheid en real-time inzicht vormt een verdere verfijning van het beleid omtrent grondwateronttrekkingen (en drainage). Het is belangrijk op te merken dat dergelijke grondwatermodelleringen nog in ontwikkeling zijn, zoals bijvoorbeeld via initiatieven als Slim Watermanagement.
Financiën				
73.	VVD	Nauw betrekken van stakeholders door maatregelen stap-voor-stap te implementeren, met voldoende flexibiliteit die de stakeholders de vrijheid biedt in de wijze waarop de doelen per deelgebied moeten worden behaald en eventuele compensatie voor stakeholders bij pijnlijke keuzes en hiervoor (eventueel) een vast bedrag reserveren in de programmabegroting.	Nadere uitwerking/nee.	Wij nemen de suggestie met betrekking tot voldoende flexibiliteit voor de stakeholders mee in de nadere uitwerking van het beleid. Een aankondigende zin is opgenomen in het IBG, paragraaf 6.5. Aangezien de exacte impact (op basis van deze visie) volgt op basis van de nadere beleidsuitwerking, nemen wij op voorhand nog geen vast bedrag op in de programmabegroting om onnodige lasten te vermijden.
74.	Water Natuurlijk	WN vindt het e.e.a. nog iets te voorzichtig en steunt de oproep van VVD om in de begroting een bepaald bedrag te reserveren voor 'grondwater'. Een zogeheten stimuleringsbudget.	Nadere uitwerking.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van het beleid. Opgemerkt moet worden dat onduidelijk is wat WN middels een stimuleringsbudget precies wil stimuleren. We hebben in de begroting budget om aan de slag te gaan met de uitvoering van de prioritaire onderwerpen, zoals gespecificeerd in het IBG. Ten aanzien van de oproep van VVD, zie beantwoording nr. 73.
75.	Water Natuurlijk (schriftelijk)	Ten slotte de begroting zelf. Een opgave als het herstel van de grondwatervoorraad aanpakken is niet makkelijk. Je komt vaak voor verrassingen te staan. Dan is het handig dat er ‘vrij budget’ is om zaken in gang te kunnen zetten. Niet bedoeld voor investeringen (kapitaalsdienst) maar als ‘smeerolie’ om de projecten, maatregelen, gebieden of acties vooruit te helpen. Wij zien hiervoor graag een voorstel tegemoet. Mag ook uit de bestaande begrotingsruimte komen.	Mededeling/verzoek.	Betreft geen expliciet advies of suggestie voor het IBG. Zie beantwoording nr. 73.